

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ISSN 2794-1833

RYTTERSKOLEN

Medlemsblad for

KARLEBO LOKALHISTORISKE FORENING

www.karlebo-lokalahistoriske-forening.dk

6. årgang nr. 1 - Forår 2012

Den nye særudstilling på Fredensborg Lokalhistoriske Museum i Avderød studeres med interesse ved åbningen den 25. februar. (Se omtalen side 2).

Karlebo Lokalhistoriske Forening's medlemsblad Rytterskolen,
udkommer 4 gange årligt og udsendes bl.a. til foreningens medlemmer.
www.karlebo-lokalhistoriske-forening.dk

Redaktør

Niels Storgaard Simonsen
Fasanvænget 531 - 2980 Kokkedal
Tlf.: 4914 4163 eller 2341 54 40
karlebo.lokalhist.forening@email.dk

Grafik og illustration

Per Eckart Hansen
Mariehøj 453 - 2990 Nivå
Tlf.: 2947 5355
webmaster@lokalhistorisk-museum.dk

FORSIDE

Særudstillingen er arrangeret i et samarbejde mellem Fredensborg-Humlebæk Lokalhistoriske Forening, Karlebo Lokalhistoriske Forening samt Fredensborg Arkiverne. Udstillingen viser træk af Fredensborg, Kokkedal, Humlebæk og Nivås historie og består først og fremmest af et væld af interessante fotos og tekster. Men også enkelte genstande vises for at belyse de fire samfunds historie. Udstillingen varer frem til den 28. oktober. Museet har åbent tir-søn kl. 13-16 og der er gratis adgang.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Generalforsamlingen	side	3
Boganmeldelse	side	10
Nivå Havn. 4. afsnit	side	12
Ellen Sypige	side	14

Tryk: 600 eksemplarer. ISSN: 1904-853X

Deadline for bidrag til næste udgave af medlemsbladet er 3. juni 2012. Materiale til redaktøren modtages gerne elektronisk. Eftertryk er tilladt efter aftale med redaktøren.

Bladets navn, Rytterskolen, stammer fra den bygning, hvor Fredensborg Lokalhistoriske Museum i Avderød holder til. Bygningen har siden 1976 desuden været hjemsted for Karlebo Lokalhistoriske Forening. Bygningen blev opført 1723 som en af 241 skoler, der alle byggedes helt ens i landets 12 såkaldte rytterdistrikter, hvor der skulle oprettes et antal ryttereskadroner.

Derfor kaldes de "rytterskoler", men af datiden blev de formelt kaldt "de kongelige skoler i rytterdistrikterne", fordi kongen, d.v.s. staten, byggede skolerne.

Bygningen har således rummet den tidligere Karlebo Kommunes ældste skole og fungerede som skole i 200 år indtil 1923, hvor den overgik til boligformål. Her holdt også det første demokratisk valgte folkestyre i Karlebos historie, sogneforstanderskabet, sit konstituerende møde, 11. januar 1842.

Generalforsamlingen 2012

Foreningen afholdt generalforsamling den 23. februar.

86 af foreningens medlemmer deltog i generalforsamlingen. Nedenfor kan du læse beretningen for 2011, der blev forelagt af formanden, Niels Storgaard Simonsen.

Karlebo Lokalhistoriske Forening

Bestyrelsesarbejdet

Bestyrelsen har i 2011 afholdt 10 bestyrelsesmøder. Derudover har formanden udsendt 20 såkaldte "Orienteringer til bestyrelsen", for at sikre, at bestyrelsesmedlemmerne er velinformede om de ting, der sker mellem møderne. Samarbejdet i bestyrelsen er forløbet godt og mødeprocenten har været høj. Hvilket formentlig bl.a. skyldes, at vi ved årets begyndelse planlægger datoerne for samtlige bestyrelsesmøder året igennem. Det gøre det lettere for bestyrelsesmedlemmerne at planlægge andre gøremål, så de ikke kolliderer med møderne.

Foredrag

Foreningen har afholdt seks velbesøgte foredrag med et antal deltagere fra 30-35 til 70-80. Selv om vi havde en mildt sagt lang og hård vinter, måtte vi dog ikke aflyse nogle af de første foredrag, skønt der nok har været enkelte medlemmer, der blev hjemme p.g.a. vejret og føret. Palle Cranils foredrag om "Tyskernes kanonstilling ved Lyngbæksgård", i forbindelse med generalforsamlingen den 17. marts, var uden tvivl årsag til, at 60 medlemmer mødte frem. Vist nok hidtidig rekorddeltagelse i den årlige generalforsamling?

Øvrige arrangementer

Af vore øvrige arrangementer bør nævnes kurset i tydning af gotisk håndskrift med Merete Carstens som leder. Det blev en succes med det maksimale antal deltagere. En anden ubetinget succes var vores samarbejde med Nivå Amatørteater om køb af to forestillinger med titlen "Der var engang i Karlebo", med rabat til vore medlemmer. Her var der totalt udsolgt. Nævnes bør ligeledes vort gode samarbejde med den lokale afdeling af Dansk Cyklistforbund om en årlig historisk cykeltur. I 2011 var turen

desuden tilrettelagt i et samarbejde med vores nordlige søsterforening, Fredensborg- Humlebæk Lokalhistoriske Forening, idet cykelturen gik langs Øresundskysten fra Humlebæk i nord til Mikkeltorg i syd.

Nævnes bør også vores nye tradition med afholdelse af vores egen kulturnat. Det skete den 2. september, med tilbud om 6 forskellige oplevelser i løbet af eftermiddagen/aftenen. Også her var der et flot besøg, med ca. 120 besøgende i alt. Så mange mødte altså frem for at opleve en del af deres egen lokalhistorie. Besøget på Karlebogård var som altid et tilløbsstykke. Her er der kun plads til 30 deltagere, så også i 2011 måtte vi skuffe nogle medlemmer. Men de får imidlertid en chance fremover, idet vi har indgået en fast aftale med ejeren af Karlebogård, Brian Eberhard, om et årligt besøg.

Karlebo Mølle er også fortsat et meget populært besøgsmaal. Der var omkring 200 besøgende i alt på de 3 åbningsdage i 2011. Vi havde åbent den 19. juni på den nationale mølledag, den 31. juli i anledning af Karlebo Sommerfest samt vores egen kulturnat den 2. september. Her vil jeg gerne rette en særlig tak til foreningens møllegruppe, der tager sig af arrangementerne på møllen.

Arrangementer udenfor foreningen

Formanden har været inviteret til at holde foredrag i en række forskellige foreninger og han har gennemført flere byvandring for foreninger og grupper. Særligt bør nævnes en byvandring i Nivå for 10-11-årige spejdere samt en byvandring i Niverød for tidligere elever fra Niverødgårdskolen.

En god oplevelse, at lokalhistorie også kan være interessant for de helt unge og yngre generationer.

Desuden har formanden gennemført adskillige rundvisninger for foreninger og grupper på museet.

Antal medlemmer

For 11 måneder siden, ved sidste generalforsamling, havde vi 450 medlemmer, men allerede før jul kunne vi byde medlem nr. 500 velkommen. Vi har haft en tilgang på 72 nye medlemmer siden sidste generalforsamling og vi har i dag 522 medlemmer i alt.

Dermed er vi nu en af Danmarks største lokalhistoriske foreninger. Bemærkning: siden generalforsamlingen er medlemstallet steget til 555!

Udgivelser af hæfter og bøger

I 2011 blev det kun til en enkelt udgivelse, nemlig Inger Barker Jørgensens lille bog, *Født i Rytterskolen*, som til gengæld er blevet en stor succes. Ganske forståeligt for Inger fortæller på en utrolig levende måde om sin opvækst i barndomshjemmet, der var Rytterskolen i Avderød, altså det, der i dag er Fredensborg Lokalhistoriske Museum. Hendes beretning om 1930-erne og 40-erne er virkelig fornem historiefortælling fra "en, der var med dengang".

En udgivelse, vi annoncerede ved sidste generalforsamling, var udgivelsen af et hæfte om Karlebo Lokalhistoriske Forening i anledning af foreningens 35 års jubilæum i 2011. Det blev desværre ikke til noget, d.v.s. det gør det alligevel. Man skal jo holde, hvad man har lovet, så det kommer her i 2012. Vi har for længst fået de nødvendige bidrag til hæftet, men travlheden med udbygningen af museet gjorde, at det ikke var muligt at finde tiden hertil. Udgivelserne kommer af gode grunde uregelmæssigt og knap nok havde vi forladt 2011 før to nye udgivelser så dagens lys. Jørgen Berthelsens bog: *"Nivå – Teglværk og Samfund 1701-1860"* og Merete Bjerngaards lille hæfte: *"På vej til Karlebo Mølle"*. Begge udgivelser har I fået udleveret her i aften. Meretes hæfte vil for øvrigt også blive sendt til vore medlemmer af Rytterskolens Børneklub.

Medlemsbladet "Rytterskolen"

Medlemsbladet har været udgivet 4 gange i 2011, som forårs-, sommer-, efterårs- og vinterudgaver.

Benno Arndt opgav midt på året at redigere bladet af helbredsmæssige grunde. Vi siger ham hermed tak for hans indsats og ønsker ham alt godt i fremtiden. Bladets sideantal varierer med det stof, der er til rådighed. Det fremtræder i dag meget professionelt med et flot layout, hvilket vi især kan takke Per Eckart Hansen for. Indtil videre varetager formanden opgaven som foreningens redaktør.

Hjemmesiderne

Hjemmesiderne har været et vigtigt instrument til formidling af informationer til offentligheden og til vore medlemmer om foreningen, møllen og museet.

Per Eckart er webmaster, og vi har i dag nogle hjemmesider, der viser, at vi er med, når det gælder den digitale formidling. Per har skabt nogle flotte hjemmesider, der roses af mange for sin æstetik, overskuelighed og

sit informationsniveau. Og der er mange daglige besøgende på hjemmesiderne.

Fredensborg Lokalhistoriske Museum

Udvidelsen af udstillingsarealet med 150 %.

Hvad angår museet er det svært at få hænderne ned. Eller måske udtrykt mere lidt mere malerisk ved at citere Ludvig Holbergs "Jeppe på bjerget" for ordene: "Drømmer jeg eller er jeg vågen".

Allerede i 2010 bevilgede byrådet de nødvendige midler til at udvide museets udstillingsareal med 50 m² på 1. sal. Den 27. maj kom så den stolte dag, hvor vi kunne indvie det nye udstillingsområde og vores nye landbohistoriske udstilling samme sted. Det skete med borgmestertale og meget andet.

Samtidig havde vi i bestyrelsen besluttet at anvende en del af vore driftsmidler til også at bygge en vognport i den sydlige ende af museums-haven. Vi havde fået tilbud om at få - og fik også doneret - genstande, som vi simpelthen ikke kunne huse, men som vi syntes var vigtige at få indlemmet i vore samlinger. I første omgang blev vognporten til en åben overbygning og var også færdig til indvielsen den 27. maj. Men denne åbne vognport var ikke tilstrækkeligt til at beskytte vore genstande mod vejrliget samt mod eventuelt tyveri og hærværk. Kultur- og Turismeudvalget bevilgede derpå kr. 25.000, der satte os i stand til i begyndelsen af november at udvide vognporten til 50 m². Samtidig hermed, blev den konstrueret således, at den både kan lukkes og aflåses.

I forbindelse med vognporten er der desuden etableret et udendørs udstillingsareal på 20 m². Museets samlede udstillingsareal er dermed forøget i 2011 fra 80 m² til 200 m², hvilket svarer til en udvidelse på 150 %.

Udstillinger

Nu handler det jo ikke så meget om tal, men det er alligevel rart at få resultaterne kvantificerede.

Udvidelserne har medført, at vi nu opfatter os som det "lille store museum", forstået således, at vi nu har et virkeligt alsidigt museumstilbud til både voksne og børn. Udstillingerne omfatter nu omkring 1000 forskellige genstande, fordelt på fire faste udstillinger samt én særudstilling, der vil blive udskiftet hvert år fremover.

De fire faste udstillinger omfatter den historiske skolestue, samlingen af kunstfliser fra Humlebæk og Nivå Flisefabrikker, den nye landbohistoriske udstilling på 1. sal samt vognporten i haven, hvor museet har mange spændende og sjældne genstande. Begge udstillinger får som regel ros fra de interesserede besøgende.

Vi havde rigtigt pænt besøg til vores særudstilling om en middelaldergård fra Niverød, der undtagelsesvis kørte i både 2010 og 2011. Næsten 3500 gæster så særudstillingen, der var arrangeret i samarbejde med Hørsholm Egns Museum, som jeg gerne her vil takke for et fortrinligt samarbejde.

Den er nu taget ned og bliver om kort tid erstattet af en ny særudstilling: "Bysamfundenes historie", d.v.s. træk af Fredensborg, Kokkedal, Humlebæk og Nivås historie.

I 2011 nåede vi op på en foreløbig besøgsrekord med knap 1800 gæster.

Arrangementer

Vi havde tre arrangementer på museet, nemlig middelaldermarkedet den 18. og 19. juni med Ridder Rune. Her havde vi omkring 200 gæster. Den 2. september havde museet som sædvanlig åbnet på vores egen kulturnat med pænt besøg og endelig sluttede vi året med en gedigen succes den 10. og 11. december. Her afholdt vi vort første julemarked og mere end 250 gæster besøgte museet de to dage.

Skoletjenesten

Her er vi endnu ikke for alvor kommet i gang. Med blot tre klassebesøg ligger vi langt fra, hvad vi finder ønskeligt. Vi vil nu opgradere området med udarbejdelsen af nyt undervisningsmateriale samt en forstærket informationsindsats overfor kommunens skoler.

Rytterskolens Børneklub

Ganske mange børn er indmeldt i klubben af bedsteforældre, hvorfor en stor del af børnene bor i en anden kommune end Fredensborg. Alene af den grund kan besøgstallet aldrig blive særlig højt. Men vi fornemmer, at det er et værdsat tilbud og klubben har i dag 58 medlemmer.

Vi laver ikke særlige arrangementer for medlemmerne. Men når de besøger museet modtager vi dem som små "VIP"-er med tilbud om gratis fortæring og en årlig gratis "historisk" julegave, et lille stykke legetøj. Når vi udgiver børnerrelevante bøger, vil klubmedlemmerne få dem tilsendt gratis.

Det skete med Merete Carstens bog "Børnene på klædefabrikken", og vi sender ligeledes Merete Bjerngaards nye hæfte om Karlebo Mølle ud til medlemmerne af Rytterskolens Børneklub.

Eksternt magasin

Da vi fik etableret det nye udstillingsareal på 1. sal betød det en halvering af vores magasinplads, d.v.s. der hvor vi opbevarer de genstande, vi ikke i øjeblikket har plads til at udstille. Selv om vi altså har fået virkelig meget mere plads til at udstille på, kan vi slet ikke rumme alle de genstande, vi få tilbudt. Sagen er nemlig den, at vi de sidste par års tid på næsten helt overvældende vis har fået doneret flere hundrede nye genstande. En stor del af dem har været fra borgere, bosiddende i den tidligere Fredensborg-Humlebæk Kommunes område. Dette er overordentlig glædeligt, fordi det understreger, at museet nu for alvor i borgernes bevidsthed er hele Fredensborg Kommunes museum. Vi nærmer os formentlig det punkt, hvor omkring halvdelen af museets genstande kommer fra den nordlige og den anden halvdel fra den sydlige del af kommunen.

Vi har på grund af disse pladsproblemer derfor søgt med lys og lygte efter et eksternt magasin. Men med vort ganske beskedne driftsbudget måtte vi også sande, at vi ikke havde råd til at betale leje for et sådant magasin. Og slet ikke en leje, der afspejlede markedsprisen. Vort håb var derfor at finde et kommunalt lokale, f.eks. på en af vore skoler. Også det var svært. Da vi hørte, at Hørsholm Egns Museum havde fået stillet Hørsholm Kommunes tidligere beredskabsbunker til rådighed som magasin, forespurgte vi, om vi ikke kunne gøre ligeså i Fredensborg Kommune. Bunkerne skal ikke længeres bruges til deres oprindelige formål, som under den kolde krig. Det viste sig, at man var indstillet herpå, og vi har nu overtaget bunkerens største lokale på 50 m² til eksternt magasin. Så selv om vi skal ned ad lidt mange og stejle trapper, så er vi alligevel særdeles glade for denne aftale, der løser et meget stort problem for museet.

Navneændring

De fleste vil have bemærket, at museet har fået navneforandring til Fredensborg Lokalhistoriske Museum. Det mener vi er en væsentlig ændring. Da museet hed Karlebo Museum skyldtes navnet jo ikke, at det lå i Karlebo. Det lå også dengang i Avderød. Det hed Karlebo Museum, fordi museet lå i Karlebo Kommune. Siden 2007 har museet som bekendt

ligget i Fredensborg Kommune. Det er derfor naturligt, at vi nu anvender det nye kommunenavn i museets navn. Da man i Fredensborg-Humlebæk Kommune ikke havde noget kulturhistorisk museum var og er museet i Avderød kommunens eneste museum af sin slags.

Navneforandringen føler vi er blevet positivt modtaget af borgerne, ikke mindst i den nordlige del af kommunen. Vi kan konstatere, som allerede nævnt, at villigheden til at skænke genstande til museet er ligeså stor derfra som fra det tidligere Karlebo område. De besøgende kommer også i stort tal fra både Fredensborg og Humlebæk. Vi tror, at med denne navneændring har vi sendt et vigtigt signal om, at vi arbejder alvorligt for at borgerne i kommunen skal føle, at de bor i én samlet kommune. Og, at museet er hele Fredensborg Kommunes lokalhistoriske museum.

Kustoderne

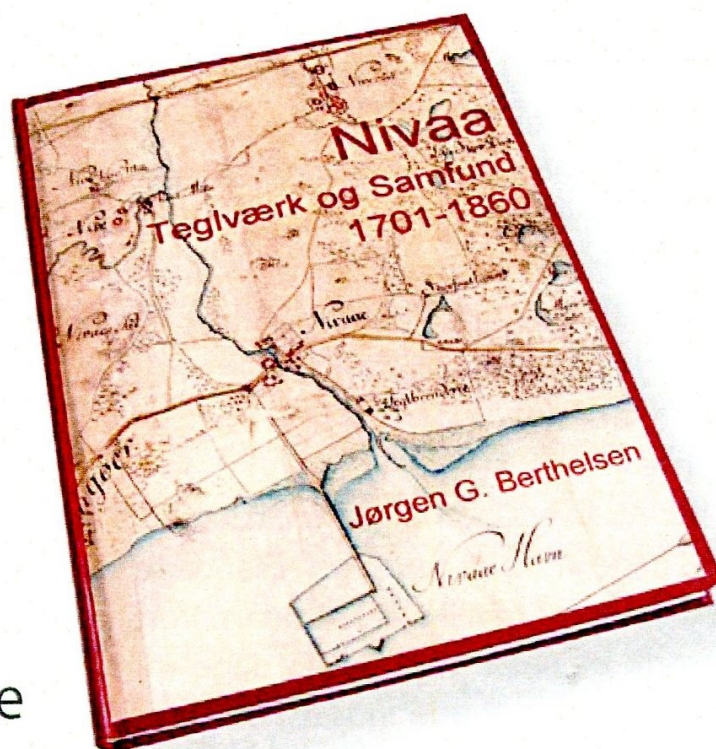
Museet har nu hver dag i sæsonen, d.v.s. de 9 måneder februar – oktober, åbent alle dage kl. 13-16 undtagen mandage, hvor der er lukket. Dette sker alene ved hjælp af frivillig arbejdskraft. Vore kustoder påtager sig frivilligt i gennemsnit at passe museet 45 dage i løbet af denne sæson. Det er simpelthen en enestående indsats, der her ydes, og som vi i bestyrelsen er utrolig glade og stolte over. Kustoderne fortjener en kæmpe stor tak herfor. Blandt andet takket være deres indsats har vore familier nu adgang til et kulturtilbud, der fuldt ud matcher andre kommuners af tilsvarende størrelse.

En tak til vore frivillige hjælpere og samarbejdspartnere

Det er meget glædeligt, at såvel foreningen, møllen som museet generelt møder så stor en velvilje og opbakning. Det sker blandt vore medlemmer, men også blandt mange andre interesserede borgere. Derfor har vi så utrolig mange at sige tak til. Det er altid risikabelt at begynde at takke bestemte personer, virksomheder eller institutioner, for så ender det næsten altid med, at der er nogle, der føler sig forbigåede. Derfor skal der blot her lyde en stor og varm tak til alle, der på den ene eller anden måde har bidraget til at løfte foreningens, møllens og museets opgaver.

Til sidst vil jeg dog gerne her fremføre en særlig tak til min bestyrelse, som indstillede mig til at modtage Fredensborg Kommunes kulturpris. Den aften på rådhuset den 1. november sidste år var en uforglemmelig aften for mig selv og min familie. Også tak til jer, der mødte op for at hylde mig.

Men samtidig føler jeg også, at prisen er en anerkendelse fra Fredensborg Kommune, og fra dem der valgte mig, af det meget store arbejde, der udføres af en masse frivillige og dedikerede mennesker.

Bogudgivelse

Lørdag den 10. marts kunne foreningen præsentere sin seneste bogudgivelse, Jørgen Berthelsens bog:

"Nivåa – teglværk og samfund 1701 – 1860".

Det blev et par festlige timer, hvor 45 af foreningens medlemmer fandt vej til Fredensborg Lokalhistoriske Museum for at møde forfatteren og, for manges vedkommende, at få hans signatur i deres eksemplar af bogen. Den bliver som bekendt fordelt til medlemmerne gratis og kan derudover købes på museet, hos Nivå Foto i Nivå Center samt via foreningens hjemmeside. Prisen er kr. 135,00.

Nedenfor bringer vi ledende museumsinspektør ved Hørsholm Egnsmuseum, cand. mag. Lisbet Heins anmeldelse af Jørgen Berthelsens bog:

Karlebo lokalhistoriske Forening har i 2012 udgivet bogen "Nivåa. Teglværk og samfund 1701 – 1860", skrevet af Jørgen G. Berthelsen. Jørgen Berthelsen lader sin beretning starte i 1701, hvor Frederik 4. netop var kommet på tronen, og nu – som traditionen bød – overlod

sin dronning Louise et gods til rådighed på livstid. Hensigten var at forsyne dronningen med en indtægtskilde, og valget faldt på krongodset Hirschholm (Hørsholm), der bestod af kirkesognene Karlebo, Bloustrød og Birkerød (herunder det senere Hørsholm sogn.)

Straks ved dronning Louises overtagelse af godset blev der taget adskillige initiativer til at forøge indtægterne. Et af de nye tiltag var anlæggelsen af et kongeligt teglværk i Nivaa ved gård nr. 1 (Nivaagaard). Her var der rigelige lerforekomster, og let adgang til Øresund, så de færdige tegl kunne transporteres ad søvejen. Et senere kongeligt initiativ i Nivaa var anlægget af en galejhavn i 1750'erne. Galejskibe (mindre krigsskibe, der blev roet frem) regnedes på det tidspunkt som et effektivt værn mod arvefjenden Sverige.

I 1760'erne opgav kongehuset sine engagementer i Nivaa. Galejhavnen kom aldrig i brug som krigshavn, og i 1766 blev teglværket solgt til en privatmand. Men de kongelige anlæg havde givet stødet til udviklingen af et særegent lokalsamfund, der kom til at omfatte flere ejendomme og teglværker, der kunne bruge galejhavnen som udskibningshavn.

Bogen er centreret omkring teglværket ved Nivaagaard, men følger hele lokalsamfundet frem til 1860, hvor den energiske grosserer Alfred Hage købte Nivaagaard, og en ny tid begyndte.

Bogen er grundig og seriøs og bygger på et solidt fundament af kilde- og litteratursøgninger. For andre, der arbejder med den lokale historie, er det nyttigt, at fremstillingen er suppleret med grundige kildehenvisninger og registre, herunder lister over ejere og forpagtere af ejendommene i Nivaa.

Det er et tiltrængt bidrag til den lokale historie, der her har set dagens lys med Jørgen Berthelsens bog, for Nivaas og Nivaagaards historie har hidtil savnet en seriøs og samlet behandling. Men bogen har dog ikke kun et lokalhistorisk sigte, det lokale er hele vejen igennem set i forhold til den regionale og nationale historie. At det så samtidig er en interessant og læseværdig beretning, gør kun glæden over denne udgivelse større.

4. afsnit af en fortælling om Nivå Strandparks tilblivelse

Af Merete Carstens, Svend P.Andersen, Børge Neerdal - alle tidl. ansat i Karlebo Kommune

I perioden mellem ibrugtagningen af hhv. badestranden/lystbådehavnen i 1986 og servicekajen i 1990 godkendte Farvandsvæsenet i 1988 hvad der var installeret af udendørs belysning incl. molefyr.

Samtidig gennemførtes dybdepejlinger i Øresund ud for stranden og havneindsejlingen.

Byrådet godkendte i april 1990 - sideløbende med servicekajens anlæg - en dispositionsplan for byggemodning af Nokken samt af strand og havnen i øvrigt. Heri indgik dræn, beplantning, faskiner, anlæg af veje, stier, pladser til parkering/bådeoplag, afløbs- og forsyningsledninger samt højvandssikring ved voldfoden mod havnen. Regnvandsafløb fra Nokken bliver som godkendt af amtet ført til sandfang, olieudskiller og ventilbrønd inden udledning i havnebassinet.

Efter licitation i januar 1991 startede entreprenøren med kloakledninger i kote 2 på Nokkens vestlige del. Afslutningsarbejdet var pålægning i maj af slidlag på asfaltarealer. Køresporet fra Strandvejen parallelt med havnens sydlige bred er dog først færdiganlagt som tilkørselsvej i 1995.

Byrådet havde tilbage i 1988 ønsket et helhedsudkast til funktionsplan for anvendelse af Nokken og øvrige landarealer i strandparken. Alle lokale søværtsforeninger deltog livligt og med engagement i fællesdrøftelser og udvalgmøder, hvorunder arkitekt og bådpladslejer Jens Madsen overdrog sit personlige oplæg om udbygning af Nokken til det daværende kommunale fritidsnævn. Fra disse intense forhandlinger vakte det opmærksomhed, at repræsentanterne for den medlemsmæssigt største forening, sejlklubben "Nivå Bådelaug", i egne medlemsmøder havde fået mandat til at søge sit fremtidige klubhus placeret med permanent udkik over det spændende sejlerliv i havnebassinet.

Lauget frabad sig derved det oprindeligt foreslåede byggefelt nær havneindløbet med attraktiv panoramaudkik over Øresund.

Byrådet accepterede i august 1989 den af klubberne anbefalede funktionsplan. Rådet noterede sig herved, at Bådelaugets klubhus/servicebygning nu placeredes udenfor lokalplanens hovedbyggefelt.

Ved fuld udbygning af de samlede landarealer vil lokalplanens bestemmelse

om 5%bebyggelse blive overskredet. Derudover var byggefelterne blevet mere spredt i forhold til lokalplanen, ligesom de kunne indeholde andre funktioner end de der er nævnt i den tinglyste lokalplan.

Funktionsplanen blev ikke tinglyst, men alligevel nu retningsgivende for forestående aftaler og afgørelser om placering og opførelse af såvel bygninger som tekniske faciliteter på strand og i havn. Postadressen for hver enkelt bygning blev fastsat til "Nivå Havn nr. ..., 2990 Nivå".

Erhvervsbebyggelserne og Nivå Fritidsfiskerforening ejer sine huse, medens øvrige bygninger tilhører kommunen, som så udlåner disse som hjemsted til lokale søværtsforeninger. Værdien af brugernes medbyg og medfinansiering er nedfældet i de udskrevne låne-/brugskontrakter.

Nivå Bådelaug havde som søværtsforening i flere år været bruger af et til landværts fritidsformål beliggende hus udenfor strandparken. Så fik kommunens vej- og kloakmedarbejdere i 1981 anvist opholdslokaler i den nyetablerede Materielgård ved Møllevej. Den ved Nivaagaards Ringovn hidtil placerede mandskabsbarak (25m x 8m) blev da flyttet til den vestlige del af havnebassinets sydlige bred og nu udpeget til hjemsted for søværtsforeninger. Mandskabsbarakken blev derved den første bygning, som kommunen opførte i Nivå Strandpark, hvilket skete med samtykke fra Overfredningsnævnet. Ombygningsudgiften til det nye formål beløb sig til kr. 345.000. Nivå Bådelaug blev nu en af brugerne af disse nye lokaliteter i Nivå Strandpark.

Men efter en halv snes år var tiden inde for den medlemsmæssigt støt voksende sejlkлуб "Nivå Bådelaug" til at investere i et større hjemsted med sejlervicifaciliteter, placeret i det udpegede byggefelt. Dette projekt blev registreret som strandparkens "4.anlægsetape", hvortil Byrådet i maj 1991 godkendte byggebudget kr. 2.581.000 ekskl. tilslutningsbidrag. Licitation afholdtes i september 1991, og et humørfuld rejsegilde afvikledes en stille, grå, iskold fredag eftermiddag i februar 1992.

I maj '92 bevilgedes yderligere kr. 312.000 til dækning af byggemodning, kloaktilslutning og belægning omkring det to-etages klubhus med sine tilsluttede servicefunktioner. Udgiftssummen efter byggeriet beløb sig til kr. 3.112.767. idet der undervejs i byggeriet var accepteret udgifter til supplerende faciliteter i stueetagen. Disse kunne så udnyttes uanset medlemskab af Nivå Bådelaug. Køkkenet "Lagunen" blev ret snart bortforpagtet til servering for medlemmer af klubber under Dansk Sejlunion, i 2004 ændret til en egentlig medlemsrestaurant. Toiletter og bade har fra starten

kunne bruges vederlagsfrit året rundt af alle registrerede sejlere, herunder dem på gæstelejemål.

Dette kommunens største klubhus i strandparken til hjemstedsaktiviteter blev festligt præsenteret på en stor "Åbent Hus Dag" med overvældende besøg søndag 16. august 1992. Kulturudvalgsformand fru Kirsten Søndergaard overrakte husnøglen til formanden for Nivå Bådelaug hr. Niels Bech. For husets fremtidige brug blev der udtrykt Held & Lykke af bl.a. kommunens plankonsulent Dan Hasløv, ligesom kulturdirektør Ejnar Hansen og tidl. viceborgmester Poul Gade ridsede historiens vingesus op med hjertelige hilsener og tak for godt samarbejde til alle involverede parter.

Byråds-/havnerepræsentant Erik Jensen formidlede spontant det særlige "KarleboHURRA" (tre lange tre korte), som Otto Husted og Chr. Mortensen havde udviklet i landværtsforeninger, og som altså nu kan fortsætte ved fremtidig hyldest i søværtsforeninger og andre i Nivå Havn.

Fra bestyrelsen i Nivå Bådelaug overrakte kasserer Hans Faurholt med applaus fra tilstedeværende en foreningscheck pålydende ½ million kroner, der var indbetalt af Bådelaugets medlemmer.

Borgmester Henry Hansen modtog dette beløb på byrådets vegne - med en stor og velment TAK!

"Ellen Sypige"

Syerske Ellen Kirstine Larsen, Vejnbrød.
20. april 1855 – 19. april 1955.

Af Erik Andersen og Jens Erik Christiansen.

Et gravsted sløjfes normalt ved udløbet af den periode, hvori det er fæstet/lejet, og gravstenen går tilbage til familien. Hvis der ikke længere er nogen familie eller denne ikke ønsker stenen retur, anbringes den evt. i det såkaldte lapidarium, der er kirkegårdens samling af bevaringsværdige gravsten.

Nogle gravsteder med tilhørende gravmæle bliver dog af en eller anden grund bevaret, oftest fordi en kendt person er stedt til hvile her. På Nivå Kirkegård gælder det således gravstederne for kirkens 'byggherre', godsejer Johannes Hage og for kirkens arkitekt, Kay Schrøder. De to gravsteder blev i 1985, da kirken havde 75 års jubilæum "overdraget til kirken for bevarelse og evig vedligeholdelse", som der står i kirkens jubilæumsskrift fra 2010.

Men ikke langt fra de to 'kirkebyggere' finder man umiddelbart vest for kirken et gravsted, der er blevet bibeholdt nu mere end 25 år efter gravfæstet ophørte, og selvom den afdøde i dag kun kan være kendt af meget få. Det drejer sig om "Syerske Ellen Kirstine Larsen, Vejnbrød", som der står på stenen.

Når man fra kirkegårdens side har bevaret gravstedet, må det først og fremmest skyldes det meget smukt udførte gravminde. Muligvis spiller det også en rolle, at hun som på daværende tidspunkt var ældste beboer i sognet døde dagen før hun ville være fyldt 100 år.

Men hvem var så denne Ellen Larsen, og hvorfor fik hun så flot en gravsten? De spørgsmål satte vi os for at forsøge at besvare - den ene af os fordi han som barn og helt ung havde kendt hende.

Ud over nogle få avisartikler indskrænker vort kildemateriale sig stort set til kirkebøger og folketællingslister fra Karlebo Sogn.

En 100 års fødselsdag var dengang som i dag en begivenhed, der blev omtalt i lokalbladene forud for dagen. Mandag den 18. april 1955 bragte Hørsholm Avis da også følgende om Ellen Larsen:

"100 Aars Fødselsdag i Karlebo.

I et lille hvidt Hus i Auderød lige ud til Landevejen, der gaar mod Hørsholm, bor fhv. Dameskrædderinde, Frk. Ellen Kristine Larsen. Paa Onsdag kan hun fejre sin 100 Aars Fødselsdag, og ind-til for 14 Dage siden har Frk. Larsen

Gravstedet på Nivå Kirkegård. Stenen, der er i håndhugget granit, er ca 1 m høj, ½ m bred og 17 cm tyk. Dertil kommer soklen og topstykket. (Privateje)

været rask og meget aandsfrisk, naar den høje Alder tages i Betragtning.

Vi har aflagt Fødselsdagsbarnet en Visit i Anledning af den store Dag. Og ganske naturligt glæder man sig til at høre om et langt Livs Oplevelser og en 100-aarig Kvindes syn paa dette meget omdiskuterede Aarhundrede. Men det lod sig desværre ikke gøre, for Frk. Larsen er syg. Bronchitis er ikke til at spøge med, og Sengen maa holdes.

I en lille Stue med Vinduer, der vender ud mod Markerne, ligger Frk. Ellen Larsen. Ansigtet taler Aarenes Sprog, og de dybe Furer i Panden fortæller mangt og meget. Men Frk.

Karlebos ældste fylder 100

Paa Onsdag den 20. ds. vil Fla-gene vaje i Karlebo til Ære for Kommunens ældste, Frøken Ellen Kristine Larsen, Aude-rød, der fylder 100 Aar.

Fra Frederiksborg Amts Avis d. 18.4. 1955.

Larsen sover, og hun skal ikke forstyrres, saa vi maa nøjes med at betragte den gamle Dame et Øjeblik, før Døren igen lukkes for Uvedkommende.

Fr. Ellen Kristine Larsen er født den 20. April 1855 i Vejenbrød faa Kilometer fra Auderød, og hun har boet hele sit Liv i Karlebo Kommune. Som ganske ung kom hun ud at tjene; men senere bestemte hun sig for Dameskrædder-faget. Hun fik sin Uddannelse hos Skrædderinderne, Frøknerne Nordlunde i Hørsholm, og ved Aarhundredskiftet var hun en kendt og meget benyttet Syerske blandt Egnens Befolkning.

Da Frk. Larsen var langt op i Halvfjerdserne, lagde hun "Sytøjet" paa Hylden, og de sidste 14 Aar har hun boet hos Parcellist Viggo Andersen i Auderød, hvor hun nyder en kærlig Pleje.

- Det er kun 14 Dage siden, hun tog Del i alt og kunde tale med om al ting, fortæller Fru Andersen, og det maa tilføjes, at den gamle Dame for knapt to Aar siden var med paa en Tur, hvor man bl.a. var i Cirkus. Her morede Frk. Larsen sig dejligt - det var altsaa, da hun var 98 Aar gammel.

Ellen Larsen har i Aarenes Løb ved sit venlige og lyse Væsen vundet sig trofaste Venner.

Frk. Larsen har endnu to Dage til at komme sig i, inden hun skal modtage de mange Gratulanter - deriblandt Repræsentanter fra Karlebo Sogneraad,

der i Dagens Anledning finder Vej til hendes Bopæl. Og vi vil ønske, at den gamle Dame maa blive saa rask, at hun kan glæde sig over de mange Gaver, Blomster og Hilsener, der indfinder sig, naar et Sekel rundes." Men to dage senere måtte Frederiksborg Amts Avis bringe følgende:

"Karlebos ældste naede ikke de 100 Aar.

Frk. Ellen Larsen døde i Gaar Dagen før sin 100 Aars Fødselsdag. I Dag skulde Flagene være gaaet til Tops i Karlebo i Anledning af Kommunens ældste Beboer, Frk. Ellen Kristine Larsens 100 Aars Fødselsdag. Det kommer de ikke til. I Stedet hejste mange Beboere Flaget paa halv i Gaar, da det meddeltes, at Ellen Larsen Kl. halvotte var sovet stille ind.

Som meddelt forleden i vor Omtale af den forestaaende sjældne Fødselsdag, blev Frk. Larsen i Onsdags saa svag, at hun i Hjemmet i Vejenbrød maatte søge Sengen. Det kneb med Aandedrættet, og Lægen stillede de nærmeste i Udsigt, at den syge muligvis ikke kom til at opleve sin 100 Aarsdag. I de sidste Dage har den gamle Dame bogstavelig taget været uden Bevidsthed, og i gaar Morges døde hun."

(Også dengang var der fejl i aviserne. Begge kalder hende Kristine og Amtsavisen skriver endvidere at hendes hjem lå i Vejenbrød.)

Ellen Larsen var født og opvokset i et ældre, stråtækket hus, der lå der, hvor Vejenbrødvej nr. 41 og 43 ligger i dag, ikke langt fra gadekæret. Ellens forældre, Lars Andersen og Dorthe Kirstine Sørensen, blev gift i 1853, da de ventede deres andet barn, Ane, født 1854. Deres første barn, Jens, er født 1847 uden for ægteskab. Ellen blev født 20. april 1855 og døbt 10. juni. Der kom endnu to børn til i

familien, Anders Christen, født i 1858 og Karen Marie, født i 1861.

Ellens mor, Dorthe Kirstine, er også født og opvokset i huset i Vejenbrød og boede hjemme, da hun fik sit første barn med Ellens fader, Lars, hvis forældre igen var forpagter på Brønsholmsdal Anders Kristensen og Hustru Gunild Larsen.

Vi kan gennem folketællingerne i nogen grad følge, hvor hun har opholdt sig. I 1890 og i 1901 bor hun hjemme hos forældrene, og selv efter deres død

✠

At vor kære Moster,
fhv. Syerske
ELLEN KIRSTINE LARSEN
stille er sovet ind, bekendtgøres herved.
Auderød, den 19. April 1955.
Paa Familiens Vegne
Kristine Andersen.
Begravelsen finder Sted Søndag den 24. April Kl. 15,15 fra Nivaa Kirke.

– faderen i 1902 og moderen i 1908 – og lillebroren Anders med sin familie var flyttet ind i huset, forblev barndomshjemmet hendes faste base. I 1916 er hun atter opført som beboer her.

Folketællingerne i 1906 og 1912 viser imidlertid noget interessant. I 1906 er hun anført som det er tilføjet at hun er hjemmehørende i Vejenbrød.

I 1912 opholder hun sig på Andelsmejeriet 'Toft' i Hesselrød. Her er hun noteret som 'Logerende' og 'Syjomfru' og igen som hjemmehørende i Vejenbrød. Dette viser os at 'Ellen Sypige', som hun blev kaldt, er rejst rundt til kunderne i sognet, men sandsynlig vi også udenfor sognet, idet vi ikke har fundet hende som boende i hjemsognet ved tællingen i 1921.

Hun har så i en kortere eller længere periode været indlogeret hos sine kunder, hvor hun har syet "Brudekjolen eller den fine Kjole til Mor, naar hun skulde have Sølvbryllup," som en af aviserne skrev. Formentlig har hun også givet sig af med at reparere familiernes tøj. Kost og logi har så udgjort en del af hendes løn.

I 1925 bor hun i Karlebo landsby, nuværende Karlebovej 33. Det er nu bemærket, at hun får 'alderdomsunderstøttelse', men ikke at hun er hjemmehørende andetsteds. Ved folketællingen i 1930 er hun flyttet fra Karlebo, men hvorhen har vi ikke fundet.

I 1941 flyttede Ellen så ind hos Lauritz og Kristine Andersen i et lille husmandssted i Avderød. Kristine stammede også fra Vejenbrød og kendte Ellen fra sin barndom. Ellen havde sin egen stue og fik kost og logi mod betaling. Hun var da 86 år, men stadig rask og rørig, deltog i familielivet ligesom hun tog sig en hel del af pasningen af Kristine og Lauritz's barnebarn, Erik, bl.a. kørte hun ham rundt i hans barnevogn. Ellen så ikke meget til sin egen slægt, hun havde overlevet det meste af sin familie, men hun havde nogle niecer og nevøer, der af og til besøgte hende.

Da Ellen døde blev hendes bohav overtaget af Kristines familie. Ellen var en lille person, ca. 1,5 meter høj, og havde derfor en meget kort seng, som fortsat findes hos familien. For tiden er det Eriks barnebarn på 6 år, der sover i den.

Tidligere var det ikke ualmindeligt at ældre mennesker på flere måder i god tid forberedte deres egen begravelse. Naturligvis under forudsætning af, at de havde de nødvendige midler, fæstede de et gravsted på kirkegården og indkøbte en gravsten, ja, endog kisterne fik man fremstillet. Disse blev så anbragt, hvor der var plads, og her kunne de så tjene som

ekstra sovesteder, hvis man havde mange overnattende gæster. At få ordnet disse forhold var alt for alvorlig til, at man turde overlade det til arvingerne, Man vidste godt, hvad de tænkte mest på.

Som enlig har det åbenbart også været vigtigt for Ellen Larsen at få orden på sin egen begravelse.

Vi har fået dokumenteret at hun pr. 1. januar 1929 fæstede gravstedet på Nivå Kirkegård for 20 år. I 1949 må hun så forny gravfæstet, nu for 30 år. Når fredningsperioden nu er 10 år længere, må det hænge sammen med, at man på kirkegården havde konstateret, at henfaldet af kister og de begravede ikke var tilendebragt efter 20 år, sandsynligvis på grund af den lerede undergrund. Vi ser da også, at gravfæstet kort efter hendes begravelse forlænges med yderligere 6 år til udløb 1. januar 1985. Men som nævnt er gravstedet bibeholdt.

Det er endvidere vores overbevisning, at Ellen selv har købt sin gravsten, måske hos den lokale stenhugger i Brønsholm, og at det sandsynligvis er sket omkring 1929 samtidig med at gravstedet blev fæstet. Hun har også bestemt, hvad der skulle stå på stenen. Det bygger vi på, at der i stedet for Vejenbrød står Vejnbrød, der var den almindelige form på bynavnet, da Ellen var barn og ung.

Det må være rimeligt at antage, at hun har valgt at sætte en meget stor del af sin opsparede formue i et smukt gravmæle. Ud fra billeder af gravstenen udtrykker en professionel stenhugger stor anerkendelse for den håndværksmæssige ud-

fortsættes næste side

Ellen Larsen sammen med den ene af artiklens forfattere. Ca. 1942. (Privateje)

førelse. Især borten over navnefeltet er flot arbejde. Han vurderer, at en tilsvarende sten i dag ville koste 50. - 60.000 kr. Et begravelsesfirma sætter endog prisen til i omegnen af 100.000 kr.

Ellen Kirstine Larsen har ønsket sig et bemærkelsesværdigt gravmæle – og det fik hun.

Ellen Larsen med familiemedlemmer uden for hjemmet i Avderød. Karakteristisk for Hende var, at hun altid gik med en sort kyse. (Privateje)